

Damen i den gule kittel

Tekstilfabrikanter er nogle kræmmere og Corporate Social Responsibility er en fis i en hornlygte, så længe virksomhederne kun skal følge retningslinier og ikke lov, mener the grand old lady i dansk beklædningsindustri, Anne M. Pedersen. Hun ser tilbage på en over 35 år lang, faglig karriere i tekstilbranchen. Hun har oplevet personlige opture og mange branchemæssige nedture for de tusindvis af tekstilarbejdere, hun var formand for, da globaliseringen slog til og sendte arbejdspladser ud af landet.

Af Mette Bom

Anne M. Pedersen købte en kummefryser for sin første løn som syerske. Den var stor, praktisk og økonomisk, for så kunne hun købe stort ind, og fryse ting ned, så hun havde til dage, hvor det var småt med pengene til familien, som talte manden og sønnen Erik. Sådan tænker Anne stadig. Stort, men realistisk og rationelt.

Anne M. Pedersens mand var tillidsmand for smedene i Vojens. Han var af den gamle skole og brød sig ikke om, at hans 25-årige kone overhovedet skulle ud og arbejde. Hun skulle passe hus og hjem. Men det lå ikke til energiske Anne M. Pedersen at gå hjemme. Så en dag da manden var ude, fik hun passet sønnen hos en hjemmegående veninde og gik til samtale på fabrikken Norbo Pels i Vojens, en underafdeling af den store pelsvirksomhed Goldstein & Søn. Hun blev ansat, selvom hun ingen kvalifikationer havde i forhold til jobbet.

- Jeg sagde, at jeg havde erfaring som syerske, fordi jeg ville have jobbet. Jeg havde jo syet tøj til min søn, fortæller Anne M. Pedersen fra sit eftermiddagsvarme væg-til-væg-tæppebeklædte kontor i 3F i Nyrupsgade, hvor hun i dag er forhandlingssekretær for Industrigruppen.

Manden var rasende ved udsigten til, at han nu skulle tage sin tørn med husholdningen og opgaverne i hjemmet. Men Anne M. Pedersen lagde en strategi. Hun oprettede en konto i sit eget navn, hvor lønnen gik ind, og sagde, at dem lod de bare stå dér, og så kunne han fortsætte med at forsørge hende på den gammeldags facon.

- Den dag kom så selvfølgelig, hvor min mand gerne ville have en ny bil og mente, at vi kunne bruge af min lønkonto. Det var helt i orden med mig, men dertil krævede jeg så, at han hjalp med maden, indkøbene og rengøringen. Det var virkelig et af mine trumfkort, siger Anne M. Pedersen.

Og sådan blev det. Familien fik en ny bil og manden hjalp med husholdningen i et vist omfang. Selvom det ikke var strengt nødvendigt med to indkomster, havde Anne M. Pedersen smagt på den økonomiske og personlige frihed, som kommer med arbejdslivet, og som kun ganske få kvinder i hendes omgangskreds havde oplevet. Og hun kunne lide smagen.

Tillid ved et tilfælde

Arbejdet ved produktionsmaskinerne på Nordbo Pels var fysisk hårdt og på akkord, grundlønningen lå dengang i slutningen af 1960'erne på 8 kr. og 96 øre i timen. Indeklima og arbejdsmiljø var en by i Rusland. Der skulle produceres, og det skulle gå stærkt. Der var 120 ansatte på fabrikken, hvoraf kun fem var mænd.

En dag da Anne havde været ansat omkring et år, kom andet skiftehold hen til hende og sagde, at de ville pege på hende som tillidsrepræsentant. Anne M. Pedersen havde nemlig udvist mod og stædighed i en personalesag. Og det var eftertragtet.

- Jeg var blevet oplært hos en kvinde, som var blevet udnævnt som bandleder. Der var så en anden ansat, bandlederens veninde, der gerne ville have den nu ledige stilling, fordi det var en god akkord, selvom jeg var det mest naturlige valg i forhold til den. Det blev jeg totalt tosset over, og gik ind til driftslederen, Ibsen, og sagde, at hvis den kvinde fik det job, som jeg var oplært til, havde han min opsigelse.

Anne M. Pedersen var ikke - som mange af de andre af hendes kolleger på fabrikken - økonomisk afhængig af sit job. Derfor turde hun spille højt. Hun blev valgt med over halvtreds procent af stemmerne. Og det blev startskuddet til hendes lange karriere som aktiv i fagbevægelsen og i dansk beklædningsindustri.

- Det var uretfærdighed, der drev mig dengang som nu. Det, at nogen tillader sig at rage noget til sig, som de ikke har fortjent, kunne jeg bare ikke acceptere, siger Anne M. Pedersen.

Hun gik an

Anne M. Pedersen blev hurtigt valgt ind i afdelingsbestyrelsen i Haderslevafdelingen af Dansk Beklædnings- og Tekstil Forbund (DBTF) som næstformand. Denne gang var det heller ikke på grund af hendes kvalifikationer som tillidsrepræsentant.

- Valget foregik sådan, at jeg kom til generalforsamlingen, hvor der sad nogle fine hattedamer nede i salen og råbte på jysk: ” Kan hun rejse sig op, så vi kan se hende?”, hvorefter jeg rejste mig op, og derefter sagde de: ”Hun kan godt gå an”.

Anne Pedersens ilddåb som forhandler blev konflikten i 1973, hvor hun var blevet formand for afdelingen. Her forhandlede hun et nyt lønsystem igennem, en retning væk fra akkorden. De kvindelige ansatte ønskede en lønstigning på gennemsnitlig en krone mere i timen. Det fik Anne M. Pedersen igennem, blandt andet ved at argumentere ud fra et ligelønsprincip, fordi de fem mænd på virksomheden tjente mere i timen end de 115 kvinder, for samme arbejde.

Det bedste er aldrig godt nok

- Da jeg kom ud fra de forhandlinger, var jeg helt færdig, men stolt og glædestrålende. Det varede til jeg kom ud på det andet spisehold, og hørte en ældre dame i samme gule kittel, som jeg gik med, vrænge: ”Hvorfor fik du ikke forhandlet to kroner mere til os?” Da blev

jeg virkelig ked af det, fordi angrebet kom fra en af mine egne. Det gik op for mig, hvor svært det er at samle mennesker om en sag, fordi vi alle sammen har forskellige behov og udgangspunkt, siger Anne M. Pedersen, som kort tid efter sagde op som syerske for at blive ansat fuld tid i fagforeningen DBTF.

På den tid - i slutningen af halvfjerdserne og start firserne – tog Anne M. Pedersens faglige karriere rigtig fart. På bare tre år voksede medlemstallet i DBTF fra firehundrede til over tusind. Det skyldtes blandt andet, at Anne M. Pedersen stædigt besøgte alle tekstilarbejdspladserne og fortalte syerskerne om den arbejdsløshedsdækning, de kunne få i de sæsoner, hvor der ikke var arbejde til dem, og hvor de risikerede en fyreseddel. Derudover kunne fagforeningerne hjælpe med at kontrollere, at akkorden blev regnet rigtig ud.

En dygtig forhandler

Det var ikke kun rekruttering af nye medlemmer, som Anne M. Pedersen havde talent for. Hun viste sig også at være en ferm forhandler.

- Alle forhandlinger er et kompromis, hvor jeg prøver til det sidste, at opnå det bedste resultat, og jeg har aldrig været udsat for, at man har stemt nej til en tekstil- og beklædningsoverenskomst, som jeg har forhandlet, siger Anne M. Pedersen, som altid sørger for at være godt forberedt inden en forhandling. Hun prøver så vidt som muligt at regne ud hvilke argumenter modparten vil have, hvorefter hun opstiller potentielle kompromiser og mellemveje, sådan at hun ikke bliver så overrasket til selve forhandlingen.

- Jeg har altid forberedt mig grundigt, så jeg har argumenterne i orden. Der er ingen, der skal slå mig på dén distance. Da jeg holdt op på fabrikken, gav mine arbejdsgivere mig en kongelig porcelænsfigur af to liggende får som afskedsgave. De mente, jeg kunne tolke figuren på to måder; enten som udtryk for dét, jeg arbejdede med – nemlig skind - eller som et symbol på dem selv, arbejdsgiverne, som jeg havde forhandlet med, og som nu lå for mine fødder, griner Anne M. Pedersen.

Privatlivets ofre

Men ikke alle forhandlinger er gået lige godt for Anne M. Pedersen. Her sidst i karrieren ser hun med ærgrelse på de seneste overenskomstforhandlinger for tekstilarbejderne i 2007.

- Vi havde forhandlet i over 48 timer og lå totalt i baghjulet på industrien. Og så løb direktøren i arbejdsgiverforeningen pludselig fra vores aftale om, at de skulle betale honorar til tillidsrepræsentanterne. Dér tog de røven på os. Det tilgiver jeg dem aldrig for, siger Anne M. Pedersen, der også er mindre stolt af andre ting. For eksempel synes hun ikke, at hun var en særlig god forhandler, når det kom til privatlivets skærmydsler. Fagforeningsdamen ville ikke gå på kompromis med sin karriere og det havde sine ofre. Et af dem var ægteskabet. For første gang i interviewet taler hun med lav og spinkel stemme.

- I 1985 besluttede jeg på grund af arbejdet at flytte til København, og da efterlod jeg min mand og 18-årige min søn tilbage i Vojens. I begyndelsen var det meningen, at jeg skulle pendle og således prøve at holde begge ting kørende. Men det lod sig ikke gøre. Det var for svært. Prisen for mit store arbejde for medlemmerne var, at jeg svigtede min familie, og det er jeg stadig utrolig ked af. Det var nogle hårde år for hele min familie, for mig alene i København og for min mand, der var blevet ladet alene med min søn. Jeg har talt med min søn om det efterfølgende, og han sagde: ”Jamen mor, hvorfor fortalte du ikke, at det var fordi du skulle arbejde, og ikke fordi du ville forlade far og mig”. Men jeg føler stadig skyld over det. Det kommer jeg mig aldrig over.

Storhed og fald

Anne M. Pedersen har mere end 35 år på bagen i én af Danmarks absolut største brancher. Om nogen har hun oplevet tekstilbranchens storhed og fald, da samtlige tøjfabrikker i trekantområdet - eller dengang ”Hammerum Herred” - måtte udflytte produktionen af tøj til billigere producerende lande som Portugal, Grækenland og Italien.

Denne outsourcing, som det så flot kom til at hedde, begyndte umiddelbart efter at Danmark blev medlem af EF i 1973. Toldbestemmelserne (multifiberaftalen) blev ophævet, og man kunne frit fragte varer og handle mellem medlemslandene. Dele af tøj- og tekstilproduktion blev dog stadig holdt i Danmark – for eksempel design og nogle steder også tilskæring.

Efter murens fald i 1989 ophævede man i EU så igen toldbarriererne for at hjælpe østlandene. Det resulterede i endnu en udflytning af produktionen; nemlig den mod øst - specielt til Polen, som lå så tæt på Jylland, at man kunne have de færdigproducerede varer tilbage i Danmark på et døgn. Det var enden for de fleste tilskærefunktioner, og det eneste der blev tilbage af de store tekstilarbejdspladser var design, lager, logistik-delen og salget.

Én lang nedsmeltning

Der var massefyringer i den tid og mange arbejdsløse tekstilarbejdere – hovedsageligt kvinder – måtte tilbage til kødgryderne, fordi de ikke havde andet end en folkeskoleuddannelse. Andre gik på efterløn.

- I Herning-området kom pigerne i lære som syersker, når de var 14 år, og det var de så, indtil de gik på pension som 62-årige. Udflytningen skete, da disse kvinder var midt i halvtredserne, så de kunne jo ikke stille noget op med efteruddannelse eller sådan noget. Vi prøvede at råbe regeringen op og foreslå forskellige tiltag. Det lykkedes os at få en del af syerskerne ansat i træindustrien, som blomstrede på det tidspunkt. Problemet var bare, at de allerede fem år senere oplevede nøjagtigt det samme, da træindustrien også blev tvunget til at outsource produktionen, siger Anne M. Pedersen.

Medlemstallet i BKTF dalede dramatisk i takt med, at virksomheder drejede nøglen om eller flyttede produktionen til udlandet. I 1978 var der således 42.000 medlemmer af DBTF.

Tyve år senere i 1998, da forbundet blev fusioneret med SID i 1998, var medlemstallet mere end halveret på 17.000 medlemmer, og i dag er der ca. 8.000 medlemmer tilbage at føre faglig kamp for.

Det kniber med kvaliteten

Dansk erhvervsliv taler flittigt om, at udflytningen af arbejdspladser er med til at gøre Danmark til et rigere samfund. Tæt ved 20 procent af alle store danske virksomheder har flyttet dele af deres produktion til udlandet, hvilket gør ca. 6.300 personer arbejdsløse hvert år.

En ny analyse fra Økonomi- og Erhvervsministeriet viser, at det nu ikke kun er produktionsarbejde, der udflyttes, men også vidensarbejde indenfor forskning og udvikling. Selv om tæt ved 800.000 ufaglærte danskere trues af udflytningen, vurderer Arbejderbevægelsens Erhvervsråd alligevel ifølge Berlingske Tidende, at danske virksomheder ikke har andet valg end at udflytte produktionen, hvis de skal bevare deres konkurrenceevne. Alligevel er Anne M. Pedersen ikke begejstret for globaliseringen. Og det ikke kun fordi, den går ud over hendes egne medlemmer.

- Når jeg hører Jørgen Mads Clausen fra Danfoss, eller formanden for DI sige, at outsourcing er en nødvendighed for vækst i Danmark, er jeg ved at brække mig. Vi kan ikke alle sammen blive ingeniører, top-specialister eller vidensarbejdere efter en fyring. Og de modsiger jo sig selv igen og igen, når de taler om at lukke Lindøværftet, hvor der er flere hundrede specialister ansat, som så bliver arbejdsløse, siger hun.

Krejlere og kræmmere

Det er ikke kun arbejdsløsheden, Anne M. Pedersen bekymrer sig for. Tøjet bliver af ringere kvalitet, arbejdsforholdene i udflytterlandene bliver stadig dårligere, og værst af alt mere ukontrollable for de danske myndigheder, mener hun.

- Tekstilfabrikanter er nogle krejlere og kræmmere, og sådan vil det altid være. De flytter produktionen derhen, hvor de kan udnytte arbejdskraften mest, hvor den er billigst og derfor dårligst arbejdsmiljømæssigt, så de kan tjene flest penge, siger Anne M. Pedersen.

- Så snart vi har forhandlet ordentlige overenskomster på plads for de danske tekstilarbejdere, kommer der et nyt hul i sokken, der skal stoppes, fordi der bliver åbnet op for billigere produktion i et nyt land. I sidste ende går globaliseringen ud over forbrugeren. Det kan godt være, at dit tøj er super billigt, men du aner ikke, hvordan det er fremstillet eller under hvilke forhold. Der er ingen mærkninger ud over vaskeanvisningen. Og står der 'Danish Design' i nakken, har det helt sikkert aldrig set skyggen af en dansk syerske. Den kvalitet og akkuratelse, vi var kendt for i den danske tekstilbranche, er gået fløjten, siger Anne M. Pedersen.

Det globale bliver lokalt

Som reaktion på outsourcingen har Anne M. Pedersens fokus de sidste ti år været at styrke båndene mellem de faglige organisationer i udflytterlandene og de danske og nordiske

faglige organisationer på tekstilområdet. Det sker ud fra hendes motto om ”fair handel frem for fri handel”. Hun arbejder for at sikre at det arbejde, der bliver udført for danske virksomheder i udlandet, foregår under ordentlige, arbejdsmiljøgodkendte forhold. Men det er et krævende job, fordi de faglige organisationer i produktionslandene har deres måde at gøre tingene på, fortæller Anne M. Pedersen.

- Min opgave er stadig at varetage mine medlemmers interesser på det danske arbejdsmarked, men det kan vi ikke nøjes med. Vi må følge branchen og udviklingen i de lande, hvor virksomhederne bevæger sig hen. Man har indgået aftaler på europæisk plan om tekstilvirksomheders ansvar overfor miljøet, lønninger, arbejdsmiljøet, og andre etiske overvejelser som CSR, men det vil den danske tekstilindustri ikke rette sig efter. De vil ikke have det med i overenskomsterne. Det hele er uforpligtende henstillinger og ikke aftaler, og det giver jeg ikke en tøddel for, siger Anne M. Pedersen, som bestemt mener, at fagforeningerne således har en rolle at spille stadigvæk.

- Det kan godt være svært at forklare en ung person, hvorfor han eller hun bør være medlem af en fagforening, fordi folk i dag er mere loyale over for deres virksomhed end de er over for de faglige organisationer, der varetager deres interesser. Men globaliseringen har jo vist, at verden bliver mindre, og at vi som faglig organisation også sørger for, at de danske arbejdere ikke bliver løntrykket eller får dårligere arbejdsforhold, når verden kommer til os. Omvendt sørger vi i et mere globalt perspektiv for, at de danske værdier om arbejde og arbejdsforhold bliver eksporteret til udlandet til de arbejdere ude i verden, som knokler for de danske virksomheder, siger Anne M. Pedersen.

Eftermæle?

Anne M. Pedersen er 62 år og går på pension til næste år. Hun ser tilbage på et langt arbejdsliv. Hvad vil hendes chef sige om hende til afskedstalen?

- Da jeg fyldte 60 år, spurgte jeg min chef for Industrigruppen, Børge Frederiksen, om en aftrædelsesordning, og dér sagde han blankt nej, fordi han: ”Ikke ville smide dygtige medarbejdere på gaden”. Bedre ros kunne jeg ikke få, slutter Anne M. Pedersen.

<BOKS>

Milepæle for Anne M. Pedersen

- 1946 født i Øster Højt i Sønderjylland
- Uddannet på kontor og som gymnastiklærer. Stod i forretning, før hun arbejdede som syerske.
- Har en søn og er gift igen
- 1970-73 tillidsrepræsentant på Norbo Pels i Vojens
- 1973-1981 Afdelingsformand i DBTF Haderslev
- 1981-84 Jyllandssekretær i DBTF
- 1984-1989 Næstformand i DBTF
- 1989 Forbundsformand i DBTF
- 1998 Forretningsfører i SID

- 2005- Forhandlingssekretær i 3F's industrigruppe